

Mato Artuković i Josip Kljajić¹
(Hrvatski institut za povijest, Podružnica Slavonski Brod)

PISMA PETRA PRERADOVIĆA U ARHIVU OBITELJI BRLIĆ

UDK 929 Preradović, P.(044)
Primljeno: siječanj 2003.

U Arhivu obitelji Brlić u Slavonskom Brodu čuva se 20 pisama Petra Preradovića Andriji Torquatu Brliću i dr. Ignjatu Brliću. Osamnaest pisama je u prijepisu, a dva u originalnom rukopisu pjesnika. Prema jednoj bilješci uz pisma, koju je najvjerojatnije pisao dr. Ignjat Brlić, izvornih 18 pisama predano je Matici hrvatskoj, a danas se čuvaju u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici pod signaturom R 3663/I. Pet je upućeno Andriji Torquatu, a 13 Ignjatu Brliću. Ovih 18 pisama objavio je Milivoj Šrepel (Građa za povjest književnosti hrvatske, knj. 1, Zagreb 1897, 99-239) s pismima (ukupno 176) koja je Preradović pisao drugim istaknutim osobama (Kukuljeviću, Vrazu, Kaznačiću, Trnskom, Babukiću, Gaju, Karadžiću, Šuleku, Bertiću, Krešiću, Račkom, Okrugiću, Ilijaševiću).

Iako su pisma već objavljena, njihovo ponovno objavljivanje smatramo potrebnim i korisnim. Ponajprije zato što je "Građa za povjest književnosti hrvatske" u izdanju JAZU izašla davne 1897. i rijetkima je dostupna. Drugi je razlog taj što je Šrepel baš u ovim pismima ispuštao dijelove, koji su u ono vrijeme mogli biti kompromitirajući. Naravno da ćemo i te dijelove ovdje objaviti i upozoriti čitatelja na njih. Prijepise smo usporedili s originalima i našli smo da su potpuno vjerni njima.

Ova pisma će nam biti ponajprije korisna potvrda za ono što se iz Preradovićeve života i rada uglavnom već zna. Otkrit će nam i njegove političke nazore, te njegovo nacionalno opredjeljenje. Iz pisama se vidi živ domovinski osjećaj autora. Slavenska i jugoslavenska ideja je nazočna i u ovim pismima, ali ne predstavlja prevladavajuću ideju. Preradović je ponajprije hrvatski domoljub i pitanje slobodne hrvatske nacije za njega je bitno.

Sloga Hrvata i Srba za njega je važna, te Srbima oštro zamjera kada tu slogu ugrožavaju. U pismima Ignjatu Brliću je jasan: "Srbliji se odmiču od nas, više na svoju nego na našu štetu, tu će oni osjetiti kasnije, kad se bude kolač dielio" (pismo od 23. travnja 1861.). Ili: "Iz ovih stranah ništa novog neimam da Vam priobćim, stara kukavnost, koja sada na novo kod Srbaljah pomalja glavu te im godina Hrvate udarati zato što ih ima na svietu. Čujem

¹ Josip Kljajić transkribirao, uvodni tekst i bilješke napisao Mato Artuković.

da i kod Vas tamo ta nesretna razpra svoje zube kesi i da brat na brata reži: čujem da i medju katolici nekakva srbska stranka (podcrtao P.P.) biva. Hvala Bogu sad imamo jednu stranku više." Preradović se nadao da će se ipak stvoriti stranka čiji će program počivati na slozi Hrvata i Srba" (pismo od 31. siječnja 1863.). Prema Vojvodini, koju su Srbi smatrali tada svojim ključnim političkim pitanjem, bio je vrlo skeptičan: "Srbliji ovdje kao da ih neima, ni vojvodovina više ih nezanima a baš ni mene jer znam da će biti (ako bude) kilavo diete" (pismo od 4. studenog 1862.).

U svom političkom programu Preradović je nacionalist i federalist. "Narodnost i federacija to neka nam budu kao dva oka uvijek u glavi. Za prvu valja da se mi sami borimo a za drugu imamo mi toliko pomagačah, koliko ima narodnostih u carstvu. Federacija sadržava pako u sebi slobodu kao jezgru. Najprije narodnost pa onda sloboda. Sloboda pogažena opet se pomladjuje, ali narodnost izgubljena teško ili nikada, osobito naša, u kojoj ima toliko mađjarskog korova, koji bi za živi čas ugušio narodno bilje." Mađare je Preradović smatrao najopasnijim protivnicima Hrvatske i drugih naroda, jer ne žele ravnopravnost nego svoju supremaciju. Zato je držao da "mi valja da kazujemo volju pogadjati se s vladom, i valja samo da na bitnih glavnih stvarih nepomično stojimo a u ostalom da budemo skloni popustiti." U tome je blizak bio Mažuranićevoj struji, koja se htjela nagoditi s Bečom prije nego to učine Mađari. Preradović je vjerovao da "ćemo na posljedku svi morati u ‚Reichsrath‘ nolens volens". Nadu u krajnji uspjeh hrvatske politike budilo mu je baš to uvjerenje, jer je držao da će u takvoj državi Slaveni imati odlučujuću ulogu.

Zbog svega što govore o Preradovićevom pjesničkom radu i političkim pogledima, držimo da će biti korisno ova pisma učiniti dostupnijim zainteresiranom čitateljstvu.

1.

Preradović moli Andriju Torquata Brlića da mu među studentima na Sveučilištu u Beču prikupi predbrojnika za njegovu prvu zbirku pjesama "Pervenci", koju namjerava tiskati.

Mili rodoljube

Ne imam česti lično Vas poznati, ali tim više po slavnome glasu Vašega imena na listih naše "Zore"² i kao sina slavnoga oca, s kojim imadem sriću u dopisivanju stati. Oslonjen na to poznanstvo usuđujem se Vas za jednu lju-

² "Zora dalmatinska" (1844-1849), jedan je od tri ("Danica" i "Kolo") najvažnija časopisa iz doba hrvatskog narodnog preporoda. Prvi je hrvatski književni list izvan Zagreba i prvi preporodni list u Dalmaciji. U početku samo književno-poučni, a poslije i politički list u kojem je jasno artikuliran hrvatski nacionalni program. Urednik lista bio je dr. Ante Kuzmanić, koji afirmira hrvatsvo nasuprot ilirskom jugoslavenstvu. U prvom broju "Zore dalmatinske" Preradović je objavio svoje prve hrvatske stihove, prigodnu pjesmu *Zora puca*.

bav moliti. Biti ćete čuli, da namieravam moje slabe pjesničke tvore pod naslovom “Pervenci”³ pečatiti. Žalostna za sada trgovina u našem književstvu prisilila me to moje dielce putem predbrojenja na svietlo izdati i evo me i k Vama, dragi rodoljube, da mi u tom koliko je moguće pripomožete, gledajući u Vašoj okolini medju učećoj se slavjanskoj mladeži nešto predbrojnikah sakupiti. Neprilažem ovim redcima nijednog “Književnog Poziva”⁴ za neobtežiti list, nego molim Vas, da se potrudite u knjigarnu g.g. Tandler-Schäfera, gdje ćete ih dobiti, koliko želili budete. Ako Vam ja na koji god način tu ljubav odvratiti mogu, zapoviedajte samo, ja sam uvijek pripravan. Osobito ako Vam odje kod uredništva “Zore” štogod uztrieba, moći ću Vas poslužiti.

Pozdravljajući Vas liepo i sve tamošnje rodoljube Slavjane
ostajem Vaš

ponizni sluga

Preradović

U Zadru 10. travnja 1846.

Naslov:

Herrn Andreus Torkvats

Berlić

Studium die Theologie⁵ in der
Universität

zu

Wien

2.

Preradović preporučuje Torquatu nećaka dubrovačkog biskupa Jederlinića. Mladić je htio stupiti u vojsku bana Jelačića.

Zagreb dne 4. serpnja 1849.

Dragi prijatelju!

Oslanjajući se na staro poznanstvo naše, uzimljem si slobodu vašoj dobroti preporučiti mladića koji će Vam ovaj list donesti. Zove se Jederlinić i netjak je gos. biskupa Dubrovačkog Jederlinića. On putuje k Banovoj vojsci da tamo u vojnike stupi. Neznajući on nēmački a slabo naški preporuču-

³ Prva zbirka pjesama, izašla u Zadru 1846. Pjesme su prije toga bile ponajviše objavljene u “Zori dalmatinskoj”.

⁴ “Književni poziv” na pretplatu. Objavljen je u “Zori dalmatinskoj” 22. prosinca 1845: v. Petar Preradović, Pozdrav Domovini (izbor i redakcija Dragutin Tadijanović), Zagreb 1970, 145.

⁵ Andrija Torquat Brlić bio je student teologije, s koje je otpušten nakon samovoljnoga odlaska na barikade u Prag u lipnju 1848.

jem ga vami, da bi mu na ruku bili u koliko bi mu trebalo da srietno dalje ić može i gdje da bana nadje. Očekujuć tu ljubav od Vašeg prijateljstva, obvezujem se Vami ljubav u svakoj priliki vratiti i ostajem s visokim štovanjem

Vaš

iskreni Preradović

Naslov:

Blagorodnom Gospodinu

Torkvatu Berliću

bilježniku

u

Osieku

3.

Moli Andriju Torquata za posredovanje kod jednog knjižara koji bi mu za prodaju uzeo određeni broj primjeraka zbirke "Pervenci". Ujedno ga obavještava da će (iz pisma ne otkriva s kim) od poglavarstva i Banskog vijeća tražiti dozvolu za knjižaru i tiskaru.

Dragi prijatelju!

U kratko samo dvie rieči: Molim Vas otidite k knjigoteržcu Venediktu i pitajte ga nebili on htio i koliko komadah mojih "Pervenacah" na prodaju primiti, budući sam doznao, da je ovih danah i Vrazu pisao, da mu nekoliko komadah od svojih dielah pošalje. Ako bi htio pitajte ga na koji način da mu ih pošaljem. - To sam Vas htio i onda prie Vašeg odlazka moliti, ali žalibože nenadjoh Vas više kod kuće - bili ste jedan sat prie odišli. Ako što važnog doznate pišite mi, ovdie neimamo ništa osim kojekakvih praznih glasovah, koji se tako križaju, da se nijednome vierovati nemože. Gledajte, da nam što prije one ogläse pošaljete - nečekajte na kakovu priliku nego ih odpremite po berzovozu. - Sutra ćemo dozvoljenje tražiti za knjigarnu i tiskarnu, za pervu kod gradskog poglavarstva a za drugu kod bans. vieća.⁶ Kako naše stvari stoje? Hoće li ban skoro doći? i.t.d. to su pitanja na koja, ako vriemena imate, izvolite odgovoriti.

Vašem

s Bogom!

Preradoviću

Zagreb 12. Ožujka 1850.

⁶ U pregledanoj literaturi nismo naišli na podatak koji bi govorio o pokušaju otvaranja knjižare i tiskare u čemu je sudjelovao i Preradović. Radi se vjerojatno o nekom neostvarenom pothvatu.

4.

Preradović odustaje od slanja svojih knjiga za prodaju. Moli Torquata da preko Ožegovića kod bana ubrza dopuštenje za otvaranje tiskare, za koju je priložena molba kod bana.

Dragi prijatelju!

Hvala Vam na vašem ljebeznom pismu. S Vrazom sam govorio da pošaljemo zajedno knjige, ali on me odgovara, veleć da nešaljem ništa, jer je Venedikt veliki varalica i njega je za mnoge knjige prevario - i tako rado neću mu ništa poslati. - Pozivi su danas došli i sutra imamo siednicu kako da ih najbolje razpošaljemo. Našu je prošnju radi dozvoljenja tiskarne bans. Vieće na Bana poslalo. Molim Vas - ako možete neposredno tu stvar pospiesiti - otidite k gos. Ožegoviću i uprosite ga od naše strane neka bi gledao da Ban skoro i po našoj želji tu stvar rieši. Ja sam već s Ožegovićem kad je ovdie bio o tom govorio i on mi je obećao da će to učiniti - samo ga opomenite i recite mu, da je prošnja već kod bana.⁷ Kappel je razpisao konkurs za financiu do 15. travnja u bečkih novinah, a sad opet od Bana dodje drugi konkurs u narodnom jeziku sa opazkom da do zadnjeg Travnja traje i da se molbenice ne na Kappela nego na njega pošalju. Kakva je to kome-dia? Tko se tu kompromitira?

U ostalom ništa novog
s Bogom
Vaš Preradović

Zagreb, dne 26. Ožujka 1850.
(Andr. Tork. Berliču)

5.

Preradović javlja da je biskup Strossmayer kupio 50 primjeraka njegove zbirke, na čemu mu zahvaljuje. Čestita Andriji Torquatu Brliču na enidbi.

Dragi prijatelju!

Jučer mi kazaše gos. Vranicani,⁸ da mi imade platiti u ime presvietlog biskupa Vašega 25. f. sr. za 50 komadah mojih novih pjesamah, po tomu sudim, da su Vam pjesme, koje preko Osziaka posla, već prispjele. Molim Vas zahvalite se u moje ime na tom gos. biskupu, koji je pravi uzor domo-

⁷ Vidi bilješku 6.

⁸ Ambroz Vraniczany (1801-1870), barun, trgovac, političar. Važna osoba iz kruga hrvatskih privrednika u doba narodnog preporoda. Istakao se u gospodarskom i društveno-političkom životu sjeverne Hrvatske. "Moglo bi se reći da su gotovo sva važnija pitanja gospodarskog društva i kapitalističke privrede bila na neki način prisutna u djelovanju A. Vranjicana": I. Karaman, Privreda i društvo Hrvatske u 19. stoljeću, Zagreb, 1972, 37.

rodnog mecenata. Slava mu. - Biskup Haulik neće nijedne dionice da uzme za kazalište - nestiže mu dohodak veli - siromah.

Molim Vas obznanite mi, što je od onih 10 knjižicah, koje ponesoste sobom, da ih ponudite Vašem gospodinu.

Čestitam Vam na ženidbi u svakom smislu.

Izručite moju preporuku presvietlom Vašem gospodaru i budite zdravo i veselo po želji

Vašeg prijatelja

Zagreb, 23. 1. 1852.

Preradovića

Naslov: Blagorodnom gospodinu

Andriji Torkvatu Brliću

nadzorniku dobarah presvt.

biskupa djakovačkog u

Djakovo

6.

Preradović piše Ignjatu Brliću da stranke koje se javljaju u Hrvatskoj mogu samo koristiti. Molio je Strossmayera za posredništvo za nekog katehetu. □ao mu je zbog biskupovih nevolja, kao i zbog srpske politike, koja se sve više odvaja od Hrvatske. Mađarski i narodnjački pristup aktualnim problemima u Hrvatskoj.

Moj dragi Brliću!

Nisam Vam do sada odgovorio na Vaše zanimivo pismo od 8. o.m., jer nisam imao ništa, čim da Vam se odzovem, a neimam baš ni sada nikakvih novostih, ali hoću da Vam vratim ljubav. Najvažnija viest, što mi javljate, jest sadašnje političko vjerovanje mađaronah, tu će sigurno našoj stvari mnogo pomoći, što neimamo u njih više neprijateljah u načelu, nego samo u liku; tim smo u naravski tečaj došli, jerbo političkih stranakah ima svagdje, a te neškode, dapače hasne, pridonoseći k bistrenju mislih i k onoj opreznosti, koje ponajviše treba u političkom životu.⁹ Š njimi ćemo se lako pogoditi. Ja sam bisk. Št(rosmajeru) jučer opet pisao povodom, da mu preporučim Ilića, učitelja vjerozakona na vojničku zavodu u Bieloj - Crkvi, koji traži jednu izpražnjenu župu u gradiškoj pukovnji. Molio sam biskupa da prosbori kod kardinala riečcu za molbenika. Kod te prilike zahvalio sam mu se na pozdravu izručenom mi po Vama i pisao mu još nekoje neznatne stvari. Žao mi što

⁹ Na Saboru 1861. iskristalizirale su se tri stranke: Narodna stranka, Unionisti i Stranka prava.

on tako propada u obćem mnenju, nego ufam se, da će se to s vremenom izpraviti, kad se razbistre stvari. Da sam osvjedočen da mu se krivo čini, to mi možete vjerovati, ali nemogu ga izpričati, da nije pročitao prije prodike Ogrugićeve kad mu već nije naznačio sadržaj njezin kao što bi bilo valjalo osobito kod takove svečanosti. Srblji se odmiču od nas, više na svoju nego na našu štetu, tu će oni osjetiti kasnije, kad se bude kolač dielio.¹⁰ Mene srce boli misleći na taj naš međjusobni jad, a radi šta, radi popovah, kojim je više do njihove pizme nego li do sreće narodne. Budi im blagoslovno!¹¹

Poslanici srbske skupćine već su se povratitli, vele da su zaključke svoje poslali na Vaya, na Schmerlinga i na hrvatski sabor a jedan odbor da ih tkodjer nosi samome Caru. Madjari se radi toga jako srde i psuju, što se niese u naručje bacili ugarskome saboru. Od Šuleka sam danas dobio pismo. Javlja mi da je Šok(čević)¹² prije umješćenja strašne muke pretrpio, negoda mu je za sada položaj osiguran. Sabor nas oteže, koliko može, dok se ne svrší ugarska kriza, da vidi kuda i kamo treba okrenuti. Madjaroni žele ponajprije odnošenje k Ugarskoj urediti, a naši cjelokupnost krune povratiti. Nezna se za sada što će biti. - Vaše sudjenice ili nesudjenice nisam iza Vas još vidio, možda tuguje u zakutku! Ovdje je sve pri starom; odlazi ovieh danah i Kutschheriker onda sam sam na sebi sasvime.

S Bogom! Pozdravlja Vas liepo i očekuje na skoro odgovora
Tamišgrad 23/4. 61. Vaš Preradović

7.

Preradović piše Ignjatu Brliću da u Beču hrvatsku politiku nikako ne prihvaćaju povoljno, budući da Sabor odbija poslati poslanike u Reichsrath. I hrvatski "dvorski dikasterij" nezadovoljan je takvom politikom, a Ma□uranić, koji je na čelu dikasterija, u hrvatskoj javnosti gubi popularnost radi svojih sklonosti Beču. Preradović misli da će svi morati u Reichsrath, ali s nadom gleda na budućnost Slavena. Nada se dovršiti svoju poveću pjesmu "Stvorenje prvih ljudi".

Moj dragi Brliću!

Ja Vam dugujem odgovor na dva Vaša pisma, koja evo na pisaćem stolu ležeći svaki dan me opominju da Vam se odgovorom odužim. Bio bih to učinio prije, da nisam skoro 3 nedelje u Beču a 8 danah u toplicah bio. S druge

¹⁰ Srpska politika u Hrvatskoj, rukovođena iz Beograda, težila je za očuvanjem Vojvodine za koju su Srbi tražili Srijem.

¹¹ Šrepel je ispustio dio pisma od "ali nemogu..." do "svečanosti" i "a radi šta..." do "blagoslovno".

¹² Ban Josip Šokčević (1811-1896), barun, general, hrvatski ban (1860-1867).

strane niesam ni znao što da Vam pišem, jer ovdje sad sve miruje čekajući na rješenja u Beču i Pešti, a vrućina razagnala je sviet kojekuda na ladanje, te je slab društveni život u gradu.

U Beču ne saznadoh ništa dobra za nas. Kude nas što ne idemo u "Reichsrath"¹³ a s druge strane taj "Reichsrath" sa svojom ljevicom svaki dan se odurniji čini. Kod dvorskog dikasterija namrgodjena su lica, što naš sabor neće da se sasvim odreče Mađjarah te da se tako osigura obstanak dikasterija. Mažuranić je na saboru i kao što mi Botić¹⁴ piše gubi popularitet radi svoga očitog naginjanja u Beč.¹⁵ Što se našeg sabora tiče tu se dobro drži i mislim da samo zato oteže svoje razprave o udruženju s Ugarskom da vidi kako će se ova s Bečom pogoditi. Ja mislim da ćemo na posljedku svi morati u "Reichsrath" nolens volens. A onda će se novo kolo zaigrati, u kome ja mislim Slaveni neće biti samo svirači nego vodje. Ja u svom skromnom životu živim sveudilj kao onda kad ste vi ovdje bili. Službujem danom a večerom radim nešto za se. Nadam se dovršiti ovog mjeseca poveću pjesmu u 4 spjeva. "Stvorenje prvih ljudi".¹⁶ U kolovozu želim s dopustom od dva mjeseca u Beč i Prag k djeci si ići. Drago mi je čuti da ste zadovoljni u Osieku to Vam želi i nadalje

Vaš iskreni

prijatelj

Temišvar 6/7. 61.

Preradović

8.

Preradović negativno ocjenjuje politiku mađarona u Hrvatskom saboru i Mađara općenito, koji u svojoj politici ne □ele ravnopravnost naroda.

Dragi Brliću!

Odgovaram Vam u hitnji na zadnje Vaše pismo, jerbo sutra u jutro polazim s dopustom od 2 mjeseca u Beč, Prag i.t.d. Idem samo da me ovdje neima, jer je ovdje sad jako nezdravo i nikakvog drugog pravog života neima. Žao mi je da se je naš sabor osramotio iztupkom mađaronah, koji su se jako

¹³ Između drugih važnih tema, Hrvatski sabor 1861. uzeo je u raspravu i "odnos prema Austriji". Rasprava je završila 3. kolovoza zaključkom da "Hrvatska i Slavonija ne udioničtvuju na Državnom vieću", a 5. kolovoza se zaključilo većinom glasova da "Hrvatska nema nikakvih zajedničkih posala s Austrijom".

¹⁴ Luka Botić (1830-1863), hrvatski pjesnik

¹⁵ Mažuranić je kasnije osnovao "Samostalnu stranku", na čijem čelu su, uz njega, bili nadbiskup Haulik, Ivan Kukuljević i Makso Prica. Osnovna je politička misao te stranke bila da se Hrvatska nagodi s Austrijom prije negoli to učini Ugarska.

¹⁶ Pjesma je objavljena pod naslovom "Prvi ljudi" 1862. u časopisu "Leptir".

neparlamentarno u tom obziru vladali. Uostalom ja se slažem sa postupanjem našeg sabora, a bio bi još više zadovoljan, da je zadržao ravnovjesje kao što nije. Protivna mađaronska stranka u toliko krivo sudi što u realnoj uniji s Mađarskom nekakav spas vidjeti hoće. Ja to dokučiti nemogu. Dok smo god skupa u carevini austrijskoj dotle mi nećemo i nemožemo manje slobode od njih imati - bili mi sdruženi ili ne š njima. Samo što bi u vražjem savezu š njimi još se barem za nekoliko godina i prama njihovoj supremaciji boriti morali. A da Mađarom ni dan današnji još nije do zbilja, da narodnostim jednako pravo podiele, o tom se svaki uvjeriti može, koje nije strastju osliepio. S druge strane ja im niti zamjeriti ne mogu jer se bore za svoj obstanak, koji je na izmaku.

Neugodna je ova naša sadašnja borba, ali budite uvjereni, da će s vremenom dobar plod dati ako međjutim i nastane opet koja jalova godina. Ovdje vam je sve mrtvo. Sviet se razišao po toplicah i koje kuda. Političkog života takodjer neima, sve je umuklo odkada peštanski sabor negovori. Ja ću ovog mjeseca biti u Veslavi kod Beča izvolite mi tamo odgovoriti. Pozdravlja Vas liepo

Preradović

Temišvar 1. kolovoza 1861.

9.

Preradović je u pismu Ignjatu Brliću vrlo kritičan prema opciji i meto-dama Antuna Stojanovića. Prepričava dojmove razgovora s generalom Mamulom, carskim namjesnikom u Dalmaciji, koji čvrsto brani austrijsku upravu u Dalmaciji, što se protivi uvjerenju dalmatinske mlade i koja je za sjedinjenje s Hrvatskom. Završio je pjesmu "Prvi ljudi". Neizvjesna budućnost Vojvodine.

Dragi moj Brliću!

Vi ćete misliti, da sam Vam se iznevjerio što vam sve do sada neodgovorih na vaše pismo od 12/8 o.g. Bio sam dopustom u Beču i Veslavi, da si oporavim zdravlje i da se nadjem s djecom si, s kojom evo već više godina zajedno nisam bio. U to vrieme odrekao sam se svega pisanja i čitanja da odpočinem, za to ni Vama nisam pisao - oprostite dakle. U Veslavi bio sam s biskupom skoro mjesec danah, vidjeli smo se često i razgovarali o politici i svačemu. Ja se š njime podpunoma slažem i ne mogu odobriti postupanje one stranke u našem saboru, kojoj je Stojanović bio tobožnji kolovodja.¹⁷ Ja sam neprijatelj svake nepraktičnosti, osobito kad se u strast zavije te nevidi stva-

¹⁷ Antun Stojanović (1822-1896), narodnjak, sa Starčevićem i Kvaternikom glasovao protiv bilo kakvih poslova s Austrijom. Na Saboru je predložio vlastiti nacrt adrese, koja je zastupala gledište realne unije s Ugarskom.

rih, kako jesu već kako ih sanja. Ta nesretna stranka, koja osudjuje narodnu našu neodvisnu politiku, nevidi, da je tim u prilog našem dušmanom, koji vrebaju na sve strane, da nas predobiju, samo da nebudemo svoji, već tuđja prikrpina. Čudo mi je kako je Stojanović mogao sići sa zdrava razuma i domorodne čuti, koja ga je uvijek oduševljavala. Mi smo medju dvije vatre, valja nam se kloniti jedne i druge a ne skakati u Peštansku da se oslobodimo Bečke. Ja se nadam, da će se u tom obziru razbistriti misli, dok se sabor opet sastane, i da će onda razboritije postupati. Posjetio sam i Bana u Badenu i razgovarao se s njime dugo o naših stvarih. On je (barem po riečih mu) sasvim u porazumljenju sa čisto narodnom strankom, hvali Mrazovića, Žužla, Perkovca i.t.d. i žali da se je prekinuo put dogovora sa vladom, do koga ćemo ipak napokon morati doći, što svak pametan čovjek priznaje. Bio sam s Mamulom.¹⁸ On je sasvim pro domo sua, psuje i grdi naš sabor i uvidja jedino blago za Dalmaciju pod sadašnjom upravom. Mladež dalmatinska ne slaže se s njime, što mogu reći, po razgovoru sa jednim mladim Zadraninom s kojim se sastah slučajno u Beču. On veli da je mladi naraštaj jako oduševljen za sjedinjenje s nama i da se protivna talijanska stranka umanjuje na očigled. Ja sam svoju pjesmu: "Prvi ljudi" dovršio i poslao Stojšiću, koji će ju rado napose dati štampati, jerbo, kako mi piše, nije prilika da će "Leptir" dođuće godine izići. Ja sam dobitak na pjesmi posvetio spomeniku pokojnoga Lisinskog. Žudan sam znati, hoće li se pjesma dopasti, jer nije jednaka značaja sa ostalimi mojim pjesmami. Vlada u njoj više pobožan duh. Drago mi je čuti, da se Vaš brat za bavljenja svoga u Zagrebu opet ogrijao na svom nekašnjem suncu te i tako se opekao na njemu, da mu nije drugoga lieka bilo, no ponieti ga sobom, da se i nadalje ogrieva na njemu. Ja mu čestitam od sveg srca! Javite mu to uz iskreni pozdrav moj.

Od jučer hoće ovdje sviet za sigurno da znade, da će vojvodina do koji dan čisto po želji srbske narodne skupštine uzkrnuti. Ja u Beču, gdje sam još prije osam danah bio, niesam ništa čuo o tom. Ali moguće jest, jerbo je vladi dozlogrdio položaj u Ugarskoj i hoće da pokuša drugim načinom da prodre.

Vidjet ćemo što će biti i kako.

Pišite mi skoro o svemu što mislite da me zanima.

Pozdravlja Vas liepo

Vaš iskreni Preradović

Temišvar 22/10. 1861.

¹⁸ Lazar Mamula, general, carski namjesnik u Dalmaciji (1850-1865), koji je svojim radom u savezu s talijanašima spriječio da dalmatinski sabor izabere izaslanike za Hrvatski sabor u Zagreb 1861.

10.

Preradović se nada dobrom razvitku političkih prilika za Hrvatsku, a ustrojenje Dvorske kancelarije i Stola sedmorice smatra dobitkom protiv mađarskih presizanja. Nada se uspjehu protiv bečke centralizacije. Umukli su glasovi o stvaranju Vojvodine.

Moj dragi Brliću!

Oprostite što tako kasno odgovaram na Vaše pismo od 9/11 o.g. Niesam nekako dospio te i niesam pravo zdrav: Živci su mi jako uzbunjeni. Hvala Vam ponajprije na poslanom pismu Vašega brata, koji je imao dobrotu sjetiti se mene u Budimu i prepisati za mene onaj nadpis u tamošnjoj pravoslavnoj crkvi. Ja sam za taj nadpis znao, ali kako znate pokojnik, na koga se ta nadgrobница odnosi nije od moje familije već od bačvanskih Preradovića kojih smo lozu mi zajedno razvili prošaste zime. Ništa nemanje ipak sam obvezan Vašem bratu na toj ljubavi prema meni, na kojoj mu hvala. Izvolite mu to javiti. Namjeravam ovieh danah biskupu pisati, da mu se opet javim i da ga za pomoć zamolim u jednoj stvari privatnoj doduše ali meni jako važnoj. Ako prije moga pisma kod njega se desite izjavite mu moje nepromjenjivo štovanje. Naše političke stvari došle su u kolotečinu u koju su po naravi svojoj morale da dodju. Ja se nadam dobrom razvitku, ako i nadalje naše oblasti budu tako pametne, da neostane narod na cjedilu, već da popusti sili, gdje joj odoljeti ne mogu ali - da kako - ogradjujuć se proti posljedica pravnihi po mome mnenju ipak smo kod svega zla nešto i dobra stekli. Ustrojenje naše dvorske kancelarije¹⁹ i stola sedmorice²⁰ utoliko je važno za nas ukoliko su obe oblasti bedem proti mađarskim navalam. Madjarah smo se na ovaj način kako tako riješili a sad možemo združenimi silama boriti se proti Bečkoj centralizaciji, koja na posljedku morat će da popusti. Ja mislim da je pravo od Vaše strane što nepišete komu od dvorske kancelarije poradi Vaše molbenice za stallum. Tko zna je li tamo i prispjela. Žao mi je, da mi jučer nije na um palo, kad sam Utješenoviću²¹ pisao, bio bi ga mogao za tu stvar zapitati. Ako želite to ću ja naskoro učiniti. Odavle nemam Vam ništa osobita da javim. Umukoše glasovi o ustrojenju Vojvodine sav sviet misli, da se vlada s mađarskimi konzervativci pogadja, te oni za živu glavu neće da za Vojvodinu znadu. Pozdravite brata kao što Vas pozdravlja Vaš iskreni

prijatelj

Preradović

T. 16/12 61.

¹⁹ Hrvatska je unutar tzv. Državnog ministarstva dobila Dvorski dikasterij za poslove političke uprave, pravosuđa, bogoštovlja i nastave. Predsjednikom Dikasterija imenovan je 26. prosinca 1860. Ivan Mažuranić. Uskoro je (3. veljače 1862.) umjesto Dvorskog dikasterija osnovana "kraljevska dvorska kancelarija za kraljevinu Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju". To je zapravo bilo posebno hrvatsko ministarstvo u Beču, kojem je načelu kao kancelar bio I. Mažuranić, neposredno podložan ministru predsjedniku. Imao je pravo biti nazočan sjednicama vlade kada se na njima raspravljalo o pitanjima koja se tiču Hrvatske.

²⁰ Stol sedmorice je bio vrhovno sudište u Hrvatskoj.

²¹ Ognjeslav Utješinović Ostrožinski (1817.-1890.) – Jelačić ga je pozvao iz Rujevca u Zagreb, gdje je izradio osnovu za reformu hrvatske Krajine. Podžupan a potom i veliki župan Varaždinske županije (1875.-1886.). Pisao lirske i epske pjesme te članke iz upravne struke.

11.

Preradović □eli da Rački bude savjetnik kod "Dvorske kancelarije". Episkop Maširević agitira za mjesto patrijarha, a Preradović vjeruje da će opn za hrvatsko-srpsku slogu pridonijeti više od predhodnika. Ne dijeli Maširevićevo mišljenje o stvaranju Vojvodine. Smatra da se Hrvati moraju pogađati s Vladom u Beču, biti ustrajni u bitnom, ali ne odbaciti ni popustljivost.

Moj dragi Brliću!

Dode mi i drugo Vaše pismo prije nego sam Vam na Vaše božićno odgovoriti mogao. Nije se to sbilo po nemarnosti, već što niesam baš pravo imao što da Vam pišem a niesam nu pravo zdrav ove zime. Istina je da mi je biskup odgovorio prem ne sasvim po želji glede jedne prošnje svoje. Ja sam mu opet nanovo nedavno pisao. Ja znam da bi me biskup rado u Domovini vidio ali ne ima tomu sad prilike a da Vam pravo kažem i ne želim si sad u ovoj neizvjestnosti. Drago mi je čuti, da ste se liepo umjestili i da ste sad bez brige za koju godinu, što mnogo vriedi u današnje vrieme. Bilo bi jako dobro po nas, da Rački bude Savjetnikom kod dvorske kancelarije u struci kojoj je sasvim vješt i za koju boljega neima. Delimanića nepoznam ni najmanje zato nemo-gu ništa reći je li on sposoban za savjetnika, ali bit će sigurno, kad ga Vi hvallite a biskup se zauzimalje za njega. Vladika Maširević²² bio je u Beču i vraća se sutra kući iz Pešte, gdje se je za nekoliko danah zaustavio. On je pun nade otišao u Beč a i pisao iz Beča, da stvari dobro stoje za njega glede patrijar-kstva. Dvor će biti za njega a i obe kancelarije, ali neznam što će izbornici reći: ako postane neće biti gorje po slogu srbsko-hrvatsku nego što je do sada bilo, bolji će biti svakojako od pokojnika.²³ Pisao je takodjer poradi Vojvodine da je sva prilika da će u život stupiti, ali ja nedržim ništa do toga, to se već mnogo puta govorilo, pa nikad ništa. Dok vlada iste nade ima da se pogodi s Madjari nema govora o Vojvodini a i Hrvatska bit će joj pastorče. Ja ništa više ne želim već da Madjari ostanu pri svome odporu a da bi se oni pobunili onda bi nama svanulo. Zato naš otpor mora sasvim drugačiji biti nego kod Madjarah,²⁴ mi valja da kazujemo volju pogađjati se s vladom i valja samo da na bitnih glavnih stvarih nepomično stojimo a u ostalom da budemo skloni popustiti. Sadašnje naše stanje jako je neugodno kao svako prelazno, ali da mislim da neće i nemože dugo obstojati, tim manje što izvanjske okolnosti carevine nisu prijatne. Jučer je stalo u "Pozoru" da će na Vas i mene poslati iz Zadra Kačićev "Album" na razdjeljenje na one ljude koji su prineske položili za izdavanje iste knjige. Ako možda pošiljka

²² Samuilo Maširević, temišvarski episkop, poslije smrti Josifa Rajačića 1861. najprije administrator Patrijaršije, a potom patrijarh, odan bečkom dvoru.

²³ Patrijarh Josif Rajačić

²⁴ Šrepeľ je ispustio dio pisma od "Ja ništa više..." do "Madjarah".

nenadžav Vas odje, stigne Vam u Osiek i Vi mi je pošaljete amo ujedno s popisom pjesnikah. Ako li Vam nedodje a Vi mi pošaljete rečeni popis. Da ste zdravo!

Vaš iskreni prijatelj Preradović

Tamišgrad 11. 2. 1862.

12.

Preradović smatra da su političke prilike za Hrvatsku bolje, da je velika stečevina činjenica da postoji Dvorska kancelarija te da su se Hrvati riješili Mađara. "Narodnost i federacija to neka nam budu kao dva oka uvijek u glavi." On se nada da će se stanje u Austriji promijeniti, i čudi se onima koji □ale za mađarskim zakonima iz 1848. Smatra da je Mađarska stari neprijatelj Hrvatske.

Dragi moj Brliću!

Primio sam Vaše pismo od 2. 3. o. g. i uvidio iz njega baš sa žalošću da biskup a i Vi uz njega duhom klonuste. To je značaj i najboljih naših ljudi da s čudljiva srca svoga odmah podlegnu kako nenadane nepovoljnosti glavu im pritisnu. Na zemlji je vječna borba a onaj ne biva pobjeditelem koji za koji čas drugoga nadvlada, već onaj koji na temelju pravednih načela stajati uztraje. Ako su naši ljudi, koji sada s nama zapovjedaju, nepravedni, budimo mi pravedni i vjerni svome boljem uvjerenju. Ti ljudi kako su se popeli na visoka mjesta tako mogu i pasti a na njihova mjesta drugi bolji doći. Ako nezakonite stvari zapovijedaju ta će im se nezakonitost u svoje vrijeme pokazati na dođućem saboru. Naše je sadašnje stanje provizorno, nemože dakle biti savršeno, ali svakojako je stoput bolje, nego li je prije godine danah bilo. Ako nećemo da krivo sudimo to svoje stanje moramo ga sa narodnog stajališta smatrati; to je temelj, na kom valja da uztrajemo kroz sve nepogode, kojih će uvijek biti dok je svieta i vieka. A stoga gledišta moramo uvidjeti, da više sada na svojih noguh stojimo nego ikada. Mi imamo svoje predvorje /: Hofkanzelei /: mi smo se riešili Mađjara. Te dvije tečevine važu više za našu budućnost nego li nam škode nastavše nepovoljnosti, koje će kao pljeva spasti i poći kad duhne novi vjetar u Austriji, koji će sigurno za koje vrieme duhnuti. Narodnosti i federacija to neka nam budu kao dva oka uvijek u glavi. Za prvu valja da se mi sami borimo a za drugu imamo toliko pomagačah, koliko ima narodnostih u carstvu. Federacija sadržava pako u sebi slobodu kao jezgru. Najprije narodnost pa onda sloboda. Sloboda pogažena opet se pomladjuje, ali narodnost izgubljena teško ili nikada, osobito naša, u kojoj ima toliko mađjarskog korova, koji bi za živi čas ugušio narodno bilje. Ja se slažem sasvim sa "Pozorovim" pravcem a nemogu dokučiti jadikovanje nekih naših ljudi (kao onog dopisnika u "Ost und West" koji onomadne iz

Osieka pisa) za srećom mađjarskih zakonah 1848. godine. To je upravo sljepoća da ne rečem kukavština. Mi ne znamo na svojih noguh stajati: kad su nas Mađjari gnjeli onda smo se k Njemcem utjecali a sad gdje nas Niemac davi sad bježimo opet k starom svome neprijatelju Mađjaru. On nam neće pomoći, jer da može bi najprije sam sebi pomogao. Ili misle ti ljudi da će Mađjari što izprkositi? Uzmimo da hoće pa neće li to i onaku na našu korist biti kad nam je jednako historičko pravo - bez da glavu pod njihov jaram sklanjamo.²⁵ Budimo muževi pa pokažimo u nesreći da smo stalni onda će nas se neprijatelji bojati - ali ako budemo tuđe pribježnice nikada? Neka biskup neklone duhom, doć će i njegovo vrijeme. Ja još niesam dobio Kačićeva albuma a stalo je u novinah, da su opremili knjige još početkom p. m. Kad dođu, ako meni dođu, poslat ću Vam po želji nekoliko komadah, učinite to isto Vi ako Vama dođu. Ovdje ništa novoga. Vladika ide u subotu u Karlovce.

Pozdravlja Vas

Vaš iskreni

T. 11/3 62.

Preradović

Na okrajku: Radosavljević je lisica a ujedno i kukavica, doći će i on na rešeto pa rado i proći. Takovi ljudi mene nemogu uvriediti.

13.

Preradović moli Brlića da mu piše. Osobito ga zanimaju činjenice vezane za odstup biskupa Strossmayera s mjesta velikog župana. Kačićeve knjige su iz Zadra stigle Luki Botiću u Đakovo. O Vojvodini "ni glasa ni traga".

Moj dragi Brliću!

Neznam što je od Vas, da mi tako dugo ne odgovarate na moje pismo, osobito u ovaj čas, gdje mi imate o odstopu biskupovu²⁶ koješta kazati - tako barem mislim. Ne bi rado da ste bolesni ili možda srditi na mene prava zdrava. Odzovnite se skoro, da znam na čemu sam. U ovaj hip doznajem po jednom pismu iz Zadra, da je svežanj knjigah Kačićevog albuma bio odpremljen na Luku Botića u Đakovo i tamo valjda još leži, ako ga Vi primili nieste. Molim Vas pišite il poručite odmah Botiću neka Vam knjige pošalje a Vi uzdržavši nekoliko komadah pošaljite ostale meni s popisom onih, na koje ih ovdje razdieliti imam. Ovdje novoga ništa, o vojvodovini

²⁵ U Šrepelovom izdanju ispušten dio pisma od "osobito naša..." do "sklanjamo".

²⁶ Radi se o povlačenju biskupa Strossmayera s mjesta velikog župana Virovitičke županije 21. travnja 1862. Biskup je ostavku dao zbog političkih neslaganja s centralističkom politikom Schmerlingove vlade.

ni glasa ni traga. Biskupu sam pisao onomadne i očekujem željno odgovora poradi jedne stvari, za koju ga na novo molih. Vaša se nesudjena udaje za Maširevića, brata Samuelovog, dakle za Vas već kasno; morate pregorjeti.

Pozdravite brata, ako s njime budete kao što Vas pozdravlja Vaš iskreni

Preradović

Tamišgrad 13. 5. 1862.

14.

Preradović smatra da je odstup biskupa Strossmayera prirodna stvar i uvjeren je "da će ga još znatna uloga zateći za život". Smatra da je hrvatsko političko stanje povoljno. Optimizam mu daje "Dvorska kancelarija" i "Stol sedmorice" koji su "do sada dva temeljna kamena naše narodne sgrade".

Dragi Brliću

Niesam Vam sve do sada odgovorio na Vaše zadnje pismo, jer sam se od dana do dana nadao da će mi one knjige Kačićeve doći. Ali eto neima ih a ja budući 1. t.m. polazim odavde k djeci si u Prag u Beč, to hoću da Vam se prije sa nekoliko riečih odzovem. Da je biskup St(rossmayer) odstupiti morao naravna je stvar, bolje je po njega a biti će bolje i za buduće njegovo djelovanje, jer ja mislim svakojako, da će ga još znatna uloga zateći za života. Ja sam mu još mjeseca Svibnja pisao i molio ga za neku pomoć, ali do sad ni odgovora ni pomoći, neznam zašto mi se iznemilio tako. Bilo je jako ludo od dotičnih savjetnikah da su ga nagovarali, da ide u pohode Jankoviću,²⁷ sve da ga je ovaj i primio ne bi ga zato manje mrzio, zašto ga dakle sticati s ljudmi, koji su njegovi i narodni neprijatelji i koji i ako dlaku mijenjaju ćud nikada. Daleko mu kuća!²⁸ Naše političko stanje nije sasvim povoljno ali je ipak mnogo bolje negoli u Madjarskoj. Ovdje najveći stekliši (Slokinger n.p.) žele promjene u upravi makar i absolutna bila, samo da se rieše onog strašnog nereda, koji sada zavladao u svih županijskih poslovih. Dvorska kancelarija i sud sedmorice to su do sada dva temeljna kamena naše narodne sgrade, na kojoj nam ponajprije raditi valja, pa bilo to i na užtrb slobode, koja nam naposljetku uzfaliti neće, jer u borbi za nju imamo na sve strane pomagačah - sav izobraženi sviet, a za narodnost moramo se sami boriti, jer ona je svim našim susjedom trn u oku. Ja se dobru nadam - s vremenom. Odavde neimam Vam baš ništa novoga javiti - sve spava! Molim Vas hoću li dobiti skoro

²⁷ Grof Julije Janković Daruvarski, prvak madarona ili unionista.

²⁸ Šrepel je ispustio dio pisma od "Ja sam mu..." do "kuća".

odgovor od Vaše županije poradi one moje molbe glede obitelji Preradovića.

Pozdravite brata ako budete š njime ili mu uzpišete.

Da ste zdravo po želji Vam

Tamišgrad 26. 7. 1862.

prijatelja Preradovića

15.

Preradović piše da Srbe u Temišvaru Vojvodina ne zanima, "a baš ni mene jer znam da će biti (ako bude) kilavo diete". □ali Tkalca koji je propao s listom što ga je izdavao, utrošivši □enin imetak.

Dragi Brliću!

Primio sam knjige: Kačićev "Vienac" i Botićeva "Petra Bačića". Prvi sam razdielio a posljednjega predao po želji Vam kapetanu Matasoviću na rasprodaju. Ja se vratih, evo mjesec danah već iz Beča, gdje boravih sa djecom ugodne dane.

Ovdje nadjoh sve na starom; Srbiji ovdje kao da ih neima, ni vojvodovina više ih nezanima a baš ni mene jer znam da će biti (ako bude) kilavo diete. Siromak Tkalac²⁹ propade zajedno sa listom si, neznam jeste - li čuli da ga je nestalo iz Beča, žena mu s djecom u najvećoj nevolji, jer je njezin imetak od 17. hiljada for. uloživ ga u list, potrošio. Neima sreće za naše ljude u Beču. Pravo velite, da se za sad valja okaniti politike i raditi na književnom i administrativnom polju na korist naroda. Doći će i za politiku opet zeman i možda prije nego li sadašnje kolovodje misle i žele. Ja nisam pravo zdrav, zato nemogu da odgovorim mnogimi zahtjevom, koji žele da im što god pjesničkog rada pošaljem.

Čestitam bratu na stečenom sinu³⁰ i pozdravljam ga liepo.

Ja sam kao uvijek Vaš

iskreni

Tamišgrad 4. 11. 1862.

Preradović

16.

²⁹ Dr. Imbro Ignjatijević Tkalac (1824-1912), publicist, jedan od najobrazovanijih ljudi u Hrvatskoj, studirao filozofiju i pravo u Beču, Berlinu, Parizu, Rimu, Firenzi, Münchenu i Heidelbergu. Godine 1861. u Beču pokrenuo list "Ost und West" potporom srpske vlade. U mladim danima dospio pod utjecaj Vuka Karadžića, na studiju u Njemačkoj drugovao sa Srbima, jedno vrijeme i stipendist Miloša Obrenovića, što je sve formiralo njegove političke ideje. Iz Beča emigrirao u Italiju, gdje je službovao pri talijanskoj vladi: usp. J. Horvat, Povijest novinstva Hrvatske, Zagreb 1962, 218-220.

³⁰ Stariji sin Andrije Torquata Brlića, Vatroslav Brlić (1862-1923).

Preradović piše kako Srbi ponovno napadaju na Hrvate “zato što ih ima na svietu”. □ali za nesretnom raspravom i viješću “da i medju katolici nekakva srbska stranka biva”. On □eli stranku koja će raditi na slozi Hrvata i Srba.

Dragi Brliću!

Neznam tko je komu zadnji pisao: ja se laćam pera da propratim ono 8 ft. što mi dade Matasović za razprodane knjige Botičeve. Iz ovih stranah ništa novog neimam da Vam priobćim, stara kukavnost, koja sada na novo kod Srbaljeh pomalja glavu te im godi na Hrvate udarati zato što ih ima na svietu. Čujem da i kod Vas tamo ta nesretna razpra svoje zube kesi i da brat na brata reži: čujem da i medju katolici nekakva srbska stranka biva. Hvala bogu sad imamao jednu stranku više. Ja se još jednoj nadam koja će se sklopiti na slozi i bratinstvu izmedju Srbah i Hrvatah i svakoga budalom proglasiti, koji medju njima razlike traži; toj ću se stranci i ja pripisati; ta jedina pred Bogom je pravedna a sve druge to jesu ili glupost mnogih ili pojedinih. Zao mi je što je Vaš brat išao ono pisati u “Narodne novine” i dao povoda onom pravdanju te tako si naškodio u obćem mnenju. Gdje je čednost i umjerenost! koje i naj-pametnijem trebaju da ne posrne - zlatne riječi piše “Slavonac” u zadnjem svom broju, onako valja da svi pišu i rade! Da ste zdravo po želji

Vam prijateljja

Tamišgrad 31. 1. 1863.

Preradovića

17.

Preradović piše da bi rado pomogao jednom, njemu nepoznatom glazbeniku. Odmara se u brdima jer mu ravnice ne prijaju.

Dragi Brliću!

Iz ovdje privitog pisma vidjet ćete, da neki gos. Hoch traži od mene dozvolu za posvetu svojih glasbenih sastavakah. Ja tog gos. niti lično, nit po imenu nepoznam i zato neznam kako da mu odgovorim.

Molim Vas razpitajte potanko o njemu što je i kako je i da li mi nebi na uštrb bilo kad bi mu želji zadovoljio. Prem da sam i sam siromak, ipak bi mu kakvu takvu pomoć pružio, ako je dostojan nje.

Ja se ovdje bavim poradi zdravlja nebi li si ga oporavio u ovih brdimah, jerbo mi hrvatske ravnice neprijaju.

Odgovorite mi čim prije i pišite na napisu “Anssee in Obersteiermark” a

priobćite sve što znate važnoga iz naših krajevah.

Liepo Vas pozdravlja

Vaš iskreni prijatelj

Anssee 29. 8. 1863.

Preradović

18.

Piše da će otkupiti 50 primjeraka pjesama jednoga pjesnika. Premješten je u Beč, čemu se raduje jer će biti bliže djeci, i promijenit će podneblje.

Dragi Brliću!

Ja tek danas javljam Vam se iza Vašeg cienjenog pisma od 4. rujna p.g. Hvala Vam ponajprije na izvješću glede Kocha. Ja sam mu odmah iza Vašeg pisma odgovorio, primio posvetu njegovih pjesamah i da mu pomognem pri izdavanju istih po mogućnosti svojoj, obvezao se da ću biti kupcem od 50 komada tih pjesamah. On mi na to nedade nikakva glasa, samo slutim po jednim tražbenim pismom od strane pošte, da on moj prekomandirani list nije primio. Molim Vas propitajte tu stvar kod njega da znadem kako se ima. S biskupom sam bio jesenas u Beču kad je ono pošao na put. Mislim da se je pomirio s vladom što je i najbolje po njega i po nas. Javljam Vam da sam premješten u Beč i da ću za jedno desetak danah tamo krenuti. Moj adress tamo: Wien, Kriegsgebäude.

Meni je to premješćenje veoma drago, jer ću si djeci bliže doći i ostaviti ovo mekano podneblje, koje mi slabo prija.

Liepo Vas pozdravljam i jesam kao uvijek

Vaš iskreni prijatelj.

Tamišgrad 23. 2. 1864.

Preradović

19.

Preradović javlja Ignjatu Brliću da nije u Beč stigla njegova molba upućena vojnom prizivnom sudištu i Ministarstvu rata. Kao mu je što je Brlić izgubio posao, ali ga tješi da je dobio "na drugoj strani, na strani narodne časti".

Moj dragi Brliću!

Ja sam odmah kako sam Vaše pismo primio propitao kod voj. prizivnog sudišta i kod ratnog ministarstva glede Vaše molbenice, dotično predloga voj. zapovjedništva u Zagrebu i poslje opet dvaput, ali tomu predmetu neima ovdje ni traga ni glasa. Dobro bi bilo da mi javite kada stvar iz Zagreba bude ovamo poslana, da ju mogu kod prizivnog sudišta zateći i netražiti badava kojekuda. Žao mi je da ste službu izgubili,³¹ ali tim ste opet mnogo dobili na drugoj strani, na strani narodne časti, koja će ipak s vremenom nadvladati kukavštinu sada u Hrvatskoj obstojeću.

Liepo Vas pozdravlja

Vaš

Preradović

U Beču 11.9.1870.

20.

Unatoč preporuci zagrebačkoga vojnog zapovjedništva, ministarstvo nije udovoljilo molbi dra Brlića za namještenje u Krajini. Izričita careva □elja je bila da se nitko u Krajini ne zaposli, tko je otpušten s posla u Hrvatskoj.

Moj dragi Brliću!

Neima Vam pomoći! Bili ste od strane zagrebačkog vojnog zapovjedništva predloženi, ali ministarstvo nije Vas moglo imenovati uslied naročite zapoviedi od samoga cara, da se u Krajini neima namjestiti nijedan činovnik, koji je bio otpušten iz službe u Hrvatskoj. To tako biva valjda uplivom Andrašijevim ili Rauchovim; hoće da naše ljude satru na svaki način.

Žalim od srca da Vam tu žalostnu viest javiti moram. Ja sam se povoljnu uzpjehu tim više nadao, što je ministar Khun istom biskupu za stalno obećao, da će Vam željeno mjesto podieliti.

Trpite, jer dugo mislim nećete morati. Stvari dozrijevaju; dat će Bog skoro bolje!

Pozdravlja Vas

Vaš odani

Preradović

U Beču 13.10.1870.

³¹ Dr. Ignjat Brlić je bio imenovan profesorom na Pravoslavnoj akademiji u Zagrebu 1869/70. Zbog trajnog neslaganja s banom Levinom Rauchom i većinom unionista otpušten je s posla 1870. s Akademije i izgubio tajništvo pri Stolu sedmorice. Od tada se bavi odvjetničkim radom u Brodu.